مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد
دوره ۱۸،شماره ۳، ویژه نامه همایش رفتارهای پرخطر
صفحه: ۲۳۳-۲۲۵

Journal of Shaheed Sadoughi University of Medical Sciences
High Risk Behavior Conference,Vol.18,No. 3, Suppl.1, 2010
Pages: 225-233

رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی، سلامت روان و پرخاشگری با عادات رانندگی در رانندگان پر خطر

ایرج شاکری نیا*[۱] ، مهری محمدپور[۲]

۱- دانشجوی دوره دکتری روان شناسی، دانشگاه گیلان
۲- دانشجوی کارشناسی رشته روانشناسی، دانشگاه پیام نور گیلان

چکیده

مقدمه: امروزه همه اقشار برای انجام فعالیتهای روزمره‌ی خود نیازمند وسایط نقلیه هستند. به نظر می‌رسد برخی افراد فاقد مهارتهای لازم در استفاده از وسایط نقلیه هستند و با انجام رفتارهایی که مصداق رفتار پرخطراست، موجب بروز خسارات جبران ناپذیر جانی و مالی می‌شوند. به اذعان پژوهش‌های انجام شده مولفه‌های گوناگونی در بروز رفتار پرخطر در رانندگی نقش دارند که مولفه‌های روان شناختی یکی از مهمترین آنهاست.

روش بررسی: با هدف بررسی رابطه‌ی مولفه‌های روان شناختی (سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت نوع A) با عادات رانندگی، از ۱۱۰ راننده مرد حادثه دیده مقصر شهر رشت خواسته شد تا پرسشنامه‌های رفتار رانندگی منچستر، شخصیت تیپA، پرخاشگری و سلامت عمومی راتکمیل کنند، داده های بدست آمده با آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: یافته‌های بدست آمده از تحقیق، نشان داد که بین سلامت روانی، پرخاشگری، تیپ شخصیتی و عادات رانندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین تحلیل رگرسیون به شیوه‌ی گام به گام نشان داد که متغیرهای پرخاشگری و سلامت روان توانسته‌اند رفتار خطرناک رانندگی آزمودنی‌ها را پیش‌بینی کند. در عین حال شخصیت نوع A نتوانست رفتار رانندگی را پیش‌بینی کند.

نتیجه‌گیری: با توجه به این که رانندگی پرخطر پدیده‌ای است که آسیبهای جبران‌ناپذیری را برای فرد و جامعه ایجاد می‌کند، پیشنهاد تحقیق این است که با هدف کاهش خطرات وآسیب‌های احتمالی، هنگام اخذ گواهینامه رانندگی، تمدید آن و حتی در فواصل زمانی منظم ارزیابی‌های روان شناختی از رانندگان (شخصی یا همگانی) اخد شود و رانندگان پرخطر یا هجومی که نیازمند آموزش یا مشاوره هستند در برنامه‌های آموزشی- مشاوره ای قرار گیرند.

واژه‌های کلیدی: سلامت روانی- پرخاشگری- شخصیت نوع A- عادات رانندگی- رانندگی پرخطر

* (نویسنده مسئول)؛ تلفن : ۴۲۷۱۸۸۰- ۰۱۳۱ ، نمابر: ۶۶۹۰۲۸۰-۰۱۳۱، پست الکترونیک: irajshakerinia@yahoo.com

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

مقدمه

وسایط نقلیه که از مشخصه‌های تمدن است ، با افزایش تعداد تصادفات و مرگ و میر ، تبدیل به مشکل بزرگی در عرصه های مختلف اجتماعی گردیده است(۱). آمارها نشان می‌دهند که در هر ۵ ثانیه یک مرگ بر اثر حادثه رانندگی رخ می‌دهد و برآورد شده است که در سال ۲۰۲۰ سومین عامل مرگ و میر در سطح جهان حوادث ترافیکی و جاده‌ای باشد(۲). در ایران آمار تصادفات رانندگی در دهه اخیر رشدی ده درصدی داشته، میزان مرگ و میرهای حوادث رانندگی ۱۵ برابر کشورهای توسعه یافته است(۳). پژوهش Shafiee Moghaddam نشان می‌دهد که در ایران حوادث جاده‌ای، اولین علت مرگ و میر در گروه سنی زیر ۴۰ سال می‌باشد و بیش از ۷۱٪ از کل مرگ و میرها در این رده سنی مرتبط با حوادث ترافیکی است(۴) این موضوع سبب شده است تا از چهار عامل انسان، جاده، وسیله نقلیه و محیط، انسان مهمترین عامل بروز تصادفات در ایران محسوب شود(۵). رانندگی رفتاری است که فرد بعنوان الگوهای عملی بر می گزیند و با وسیله نقلیه آنها را به اجرا در می آورد ، مانند سرعت، میزان تمرکز و حفظ میزان فاصله استاندارد(۶)، ودو دسته رفتارهای مثبت (Positive behaviors) و رفتارهای منفی(Negative behaviors) را شامل می‌شوند. به مجموعه رفتارهای منفی در رانندگی، رانندگی تهاجمی، یا رانندگی پرخطر گفته می‌شود. این رفتارها دو گروه از اشتباهات(Errors) و تخلفات(Violations) را پوشش می‌دهند(۷). رفتار رانندگی هر شخص به طورکلی درون مجموعه‌ای از رفتارها قرار می گیرد که بدان شخصیت اطلاق می‌شود(۸). Charles و همکاران معتقدند که شخصیت، الگوهای رفتاری و روشهای کاملاً مشخصی است که آدمیان در مقابله با موقعیتها و مواجهه با امور روزمره زندگی بکار می‌برند(۹). Jonah و همکاران با بیان این مطلب که انسان آنگونه رانندگی می کند که زندگی می کند موجب شدند تحقیقات در زمینه شخصیت راننده بعنوان یک متغیر مهم در رانندگی مورد بررسی قرارگیرد(۱۰). بررسی رابطه میان شخصیت، رانندگی پرخطر و درگیری با تصادف نشان دهنده عواملی است که مستقیماً به تصادف مربوط می‌شود(۱۱).

در همین رابطه تحقیقات زیادی صورت گرفته است مثلاً Amado و همکاران متذکر شده‌اند که ویژگی‌های شخصیت بر نحوه رانندگی و میزان تصادفات اثر می گذارد(۱۲). Perry نیز نشان دادکه افراد تیپ شخصیتی A بیشتر تصادف می کنند و بعلت بد رانندگی کردن بیشتر جریمه می‌شوند(۱۳). نتیجه‌ی پژوهشهای Nabi و همکاران نشان دادکه عوامل خطر رانندگی در تیپ شخصیتی A بیشتر از B است و تیپ شخصیتی A کمتر قوانین را رعایت می کنند (۱۴) . همچنین Lajunen نشان داده است که هیجان طلبی(Sensation Seeking) از همه بیشتر احتمال انجام خشونت در رانندگی را پیش‌بینی می کند(۱۵) .

ازجمله متغیرهای مرتبط با رانندگی پرخاشگری است، پژوهشها نشان داده‌اند که پرخاشگری خطرات زیادی در رانندگی ایجاد می کند(۱۶). در همین رابطه برخی از نظریه‌پردازان دو نوع پرخاشگری را از یکدیگر متمایز کرده‌اند: پرخاشگری وسیله‌ای و پرخاشگری خصمانه، پرخاشگری وسیله‌ای، رفتاری در جهت رسیدن به هدفی خاص و پرخاشگری خصمانه رفتاری است در جهت آسیب رساندن به دیگری است .Park معتقد است که رانندگان مهاجم در رانندگی خود بیشتر درگیر پرخاشگری وسیله‌ای می‌شوند و آن زمانی است که راننده از وسیله نقلیه‌ی خود جهت تنبیه دیگران استفاده می کند(۱۷)، بعنوان مثال هنگامی که راننده‌ای در شب پشت سر راننده‌ی جلوی خود با نور بالا حرکت می کند یا زمانی که جلوی سرعت راننده عقبی خود را با حرکت کند خود می گیرد، یا هنگامی که با سرعت بالا و با بوق‌های ممتد قصد تنبیه سایر رانندگان را دارد، از پرخاشگری وسیله‌ای استفاده می کند . رابطه خشم و رانندگی مکرراً مورد بررسی قرار گرفته است ، مثلاً Deffenbacher و همکاران، دریافتند که رانندگان خشن‌تر خشم بیشتر و شدیدتری را هنگام رانندگی گزارش می کنند و در رانندگی رفتارهای پرخطر فراوان‌تری بروز می‌دهند. آنها از کلمات رکیک بیشتری استفاده می کنند و همچنین سریعتر رانندگی می کنند(۱۸). با بررسی رانندگی رانندگان خشن و معمولی مشخص شد که احتمال

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

تصادفات در رانندگان خشن دو برابر بیشتر از رانندگان عادی است. Sümer در بررسی رانندگی در رانندگان حرفه‌ای در ترکیه دریافت که تحریک‌جویی و پرخاشگری با همدیگر قادر به پیش‌بینی رانندگی پرخطرند(۱۹). Chliaoutakis و همکاران رانندگی شدید و عجولانه را دو عاملی می‌دانند که به رانندگی تهاجمی مربوط هستند(۲۰).

سلامت روانی نیز از جمله متغیرهایی است که در رفتارهای تهاجمی رانندگان بررسی شده است(۲۲،۲۱). اعتقاد براین است افرادی که از سلامت مطلوب روانی بهره‌مند نیستند، با قرار گرفتن در جایگاه رانندگان شخصی یا عمومی سلامت خود و دیگران را به مخاطره می‌اندازند. در همین رابطه Jessor دریافت کسانی که رانندگی پرخطر انجام می‌دهند واجد اختلالات رفتاری دیگری نیز هستند(۲۳). نتیجه ای که در تحقیق Blows و همکاران نیزتکرار شد(۲۴). در یک بررسی Iversen و Rundmo دریافتند رانندگانی که نمره بالایی در ناهنجاری، بعنوان یک مولفه‌ی بهداشت روانی، کسب می کنند، بیشتر درگیر رانندگی پرخطرشده، تعداد تصادفات بیشتری داشته، یا احتمال تصادف کردن در آنها بیشتر بوده است. این رانندگان قانون انحراف را می‌پذیرفتند و از قانون شکنی ابایی نداشته و قانونمداری را هدف مشخص خود در نظر نمی گرفتند(۱۱).

با توجه به نقش و اهمیت عوامل روان شناختی در رانندگی پرخطر، این مطالعه با فرضیات زیر به انجام رسید:

۱-بین سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت نوع A و عادات رانندگی رابطه وجود دارد.

۲-عادات رانندگی را می‌توان از طریق متغیرهای سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت نوع A پیش‌بینی کرد.

روش بررسی

پژوهش حاضر توصیفی– مقطعی بود و جامعه آماری پژوهش شامل کلیه رانندگان مرد حادثه دیده مقصر شهر رشت بود که برای انجام امور اداری مربوط تصادف به شرکتهای بیمه مستقر در شهر رشت مراجعه کرده بودند. داشتن گواهینامه، بومی بودن و انجام حداقل سه تصادف، شرایط ورود به تحقیق را تشکیل می‌داد. نمونه‌گیری به صورت داوطلبانه بود، بدین ترتیب که در طول ماههای پائیز سال ۱۳۸۷ محققین روزهایی را جهت مراجعه به شرکتهای بیمه انتخاب و در طول روز آزمودنی‌ها برای پژوهش گزینش می‌شدند که نهایتاً ۱۱۰ راننده با تکمیل پرسشنامه‌ها در تحقیق همکاری کامل انجام دادند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های رفتار رانندگی منچستر، تیپ شخصیت A، پرخاشگری اهواز و سلامت عمومی استفاده شد. پرسشنامه رفتار رانندگی منچسترآزمونی ۲۸ ماده‌ای است که توسط Stradeling و Meadows ساخته و به کار گرفته شد(۲۵). مواد پرسشنامه در سه بخش لغزشها، خطاها و تخلفات (زیر پا گذاشتن قوانین) قرار داده شده‌اند . نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت از ۰ تا ۵ می‌باشد و نمره اصلی برای هر گروه از طریق گرفتن میانگین نمره گزینه‌ها در هر قسمت بدست می‌آید. تحقیقات انجام گرفته در خصوص پایایی این پرسشنامه حکایت از پایایی مطلوب آن در پژوهشها دارد(۲۶و۲۷). پایایی این پرسشنامه در مطالعه Goodarzi و Shirazi(۲۸) به وسیله روش همسانی درونی، با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ تائید شد. اعتبار این پرسشنامه نیز در مطالعه مذکور از طریق اعتبار محتوی و بر اساس نظریه متخصصین (دو افسر راهنمایی و رانندگی) حاصل شد و در مورد مربوط بودن داده ها به رفتار رانندگی پرخطر ضریب توافق ۰/۹۸ و در مورد مربوط بودن ماده‌های خرده مقیاس‌ها به سه مقوله لغزشها، خطاها و تخلفات نیز ضریب توافق ۰/۹۵، ۰/۹۲ و ۰/۹۶ بدست آمد. در پژوهش جاری پایایی این پرسشنامه از طریق سنجش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ بدست آمد. آزمون شخصیت تیپ A توسط Fredman و Rosenman تهیه شده و اعتبار آن توسط آنان مورد تأیید قرار گرفته است(۲۹). مجموع امتیاز این پرسشنامه ۱۷ است افرادی که ۸ امتیاز کسب کنند جزء تیپ شخصیتی A و کسانی که دارای امتیاز ۹ و بالاتر باشند در گروه شخصیتی B قرار می‌گیرند. پایایی این آزمون در پژوهشهای زیادی مورد تأیید قرار گرفته است(۳۰). در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با سنجش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آمد. آزمون پرخاشگری اهواز

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

توسط Zahedi Far و همکاران تدوین و اجرا شد(۳۱). پرسشنامه پرخاشگری اهواز دارای ۳۰ گویه ۴ گزینه‌ای طیف لیکرت با دامنه ۱ تا ۴ بوده و برای سنجش پرخاشگری متناسب با ویژگی‌های فرهنگی- اجتماعی کاربرد دارد. برای ارزیابی و سنجش همسانی درونی مقیاس پرخاشگری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. براساس نتایج حاصله ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۷ بدست آمد که نشان دهنده مطلوبیت مناسب برای سنجش پرخاشگری است. همچنین در تحقیق جاری ضریب آلفای بدست آمده ۰/۹۳ است که نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه مذکور است. پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ-28) توسط Goldberg و Hillier تدوین شده است(۳۲).(GHQ-28) دارای چهار خرده مقیاس ۷ ماده‌ای است که شامل علایم جسمانی،اضطراب و اختلال خواب، اختلال در کنش اجتماعی و افسردگی شدید است(۳۳). افراد مورد بررسی نظر خود را در مورد سئوالات پرسشنامه بر اساس وضعیت سلامت خود در طی ماه گذشته مشخص می‌کنند. نقطه برش (GHQ-28) نمره ۲۳ است که در پژوهشهای متعددی در ایران به آن استناد شده است . مطالعات اعتباریابی (GHQ-28) حاکی از اعتبار و پایایی بالای این پرسشنامه است و نتیجه فراتحلیل۴۳ پژوهش که بوسیله Williams و همکارانش انجام شده، میانگین حساسیت۸۴٪ و متوسط ویژگی۸۲٪ را گزارش داده‌اند(۳۴).

نتایج

این مطالعه با مشارکت ۱۱۰ نفر از رانندگان انجام شد که در جدول ۱، میانگین و انحراف استاندارد نمرات سلامت روانی، پرخاشگری، تیپ A و عادات رانندگی ارائه شده است.

به منظور بررسی ارتباط سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت و عادات رانندگی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آمده است.

همانگونه که از داده‌های جدول ۲ بر می‌آید رابطه متغیرهای تحقیق در سطح آلفای P<۰/۰۱ معنی‌دار است که خود نشا ن دهنده این است که رفتارهای رانندگی از متغیرهای موجود در تحقیق اثرپذیری دارد، برای پیش‌بینی اثرگذاری (سلامت روانی، پرخاشگری و تیپ شخصیتی A) برعادات رانندگی رانندگان از تحلیل رگرسیون چند گانه به شیوه گام به گام استفاده شد، که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده است که از بین متغیرهای سلامت روان، پرخاشگری و تیپ شخصیتی (به عنوان متغیرهای پیش‌بینی کننده)، متغیر پرخاشگری و سلامت روان توانسته‌اند واریانس مربوط به فرسودگی عادات رانندگی افراد را تبین کنند، به طوری که در گام اول و دوم به ترتیب ۰/۹۲۹، ۰/۹۳۷ عادات رانندگی توسط متغیرهای فوق قابل تبیین است، ولی متغیر شخصیت نوع A وارد معادله نشده است، چرا که افزوده شدن مقدار واریانس تیپ شخصیت نوع A به معادله موجب افزایش معنی‌داری نمی‌شود. نتایج تحلیل واریانس برای اعتبارمعادله رگرسیون که با میزانF بدست آمده در گامهای اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب ۱/۴۱۴E۳ و ۷۹۷/۵۴، در سطح P<۰/۰۱، معنی‌داربوده، نشان دهنده اعتبار کافی این تحلیل است، به گونه‌ای که در مجموع قادر است ۹۳٪ واریانس مربوط به عادات رانندگی را در رانندگان تبیین کند.

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد نمرات سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت و عادات رانندگی

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
سلامت روانی	۲۹/۰۵	۲/۰۹	۱۳۰
پرخاشگری	۸۸/۴۲	۶/۰۵	۱۳۰
شخصیت	۵	۴/۷۳	۱۳۰
عادات رانندگی	۷۶/۵۶	۱۰/۰۸	۱۳۰

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

جدول ۲- رابطه سلامت روانی، پرخاشگری، شخصیت و عادات رانندگی(n= ۱۱۰)

متغیر	1	2	3	4
سلامت روانی	1	۰/۸۲۶**	-۰/۸۴۵*	۰/۸۴۷*
پرخاشگری	۰/۸۲۶*	1	-۰/۷۱۵*	۰/۹۶۴*
شخصیت	-۰/۸۴۵*	-۰/۷۱۵*	1	-۰/۷۳۴*
عادات رانندگی	۰/۸۴۷*	۰/۹۶۴*	-۰/۷۳۴*	1

*همبستگی در سطح ۰.۰۱>p معنی‌دار است.

جدول ۳- خلاصه مدل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام برحسب ضریب همبستگی و ضریب تعیین

مدل	R	R2
۱	۰/۹۶۴	۰/۹۲۹
۲	۰/۹۶۸	۰/۹۳۷

۱-پیش بین: (عدد ثابت) پرخاشگری

۲- پیش بین: (عدد ثابت) پرخاشگری وسلامت روان

جدول٤- تحلیل واریانس

مدل		SS	درجه آزادی	MS	F	سطح معنی‌داری
۱	رگرسیون	۹۱۰۹/۱۵	۱	۹۱۰۹/۱۵	۱/۴۱۴E3	۰/۰۰۰۱
	باقی مانده	۶۹۵/۸۳	۱۰۸	۶/۴۴		
	کل	۹۸۰۴/۹۹	۱۰۹			
۲	رگرسیون	۹۱۸۸/۶۰	۲	۴۵۹۴/۳۰	۷۹۷/۵۴	۰/۰۰۰۱
	باقی مانده	۸۴۲۲/۷۲	۱۰۷	۵/۷۶		
	کل	۴۵۹۵۳/۴۸	۱۰۹			

جدول ۵- ضرایب رگرسیون متغیرهای مختلف و بتا برحسب متغیرهای مورد بررسی برحسب

مدل		B ضرایب استاندارد	خطای استاندارد	ضرایب غیراستانداردBeta	t	سطح معنی داری
۱	عدد ثابت	-۱/۴۰۹	۲/۳۳		-۰/۶۰۳	۰/۵۴۸
	پرخاشگری	۰/۹۱۱	۰/۰۲۴	۰/۹۶۴	۳۷/۶۰۱	۰/۰۰۰۱
۲	عدد ثابت	۳/۳۸۱	۲/۵۵		۱/۳۲	۰/۱۸۹
	پرخاشگری	۰/۷۸۶	۰/۴۱	۰/۸۳۲	۱۹/۳۳۶	۰/۰۰۰۱
	سلامت روان	۰/۲۳۵	۰/۰۶۳	۰/۱۶۰	۳/۷۱	۰/۰۰۰۱

بحث

در این پژوهش، داده‌های بدست آمده از مؤلفه‌های روان شناختی ۱۱۰ آزمودنی، با استفاده از روش همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بررسی نشان داد که بین سلامت روان، پرخاشگری، تیپ شخصیتی و عادات رانندگی رابطه های معنی‌دار وجود دارد (جدول ۲). بدین ترتیب فرضیه اول تحقیق مورد تأیید قرار می‌گرفت. به نظر می‌آید رانندگی بعنوان یک امر پیچیده با مولفه‌های شخصیتی گوناگون در ارتباط است که هرکدام در جای خود بسیار پراهمیت و اثرگذار هست. تحقیقاتی که در این زمینه انجام گرفته هرکدام به روش‌های مختلف به این

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

متغیرها پرداخته‌اند، مثلاً Haghshenas و همکاران از تحقیق خود نتیجه گرفتند که ویژگی‌های شخصیتی با رفتار رانندگی رابطه معنی‌دار دارد(۳۵). یافته‌های تحقیق Pål و Torbjorn، نیز با یافته‌های تحقیق جاری همسویی دارد، این محققین نیز دریافتند که ویژگی‌های شخصیتی (پرخاشگری، نوعدوستی، اضطراب و بی‌هنجاری) با رانندگی پرخطر ارتباط دارد، درعین حال اثر گذاری آنها بر رانندگی پرخطر به گونه‌ی غیرمستقیم و از طریق نگرشهای رفتاری است(۳۶). فرضیه دوم در تحقیق حاضر اذعان می‌کند که رفتار رانندگی را می‌توان از روی متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق مورد پیش‌بینی قرار داد. تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام نشان داد که متغیرهای پرخاشگری و سلامت روان توانسته اند رفتار رانندگی آزمودنی‌ها را پیش‌بینی کند(جدول ۵). در عین حال تیپ A شخصیتی نتوانست رفتار خطرناک رانندگی را پیش‌بینی کند. در تحلیل این یافته می‌توان گفت احتمالاً بین متغیرهای پرخاشگری و تیپ A همپوشی زیادی وجود دارد، لذا یکی از ویژگی‌های شخصیتی افراد تیپ A خشم و خصومتی است که به صورت رفتار پرخاشگرانه بروز و تظاهر پیدا می‌کند. این همپوشی موجب شده است که پرخاشگری که عینی‌تر است نمود ظاهری بیشتری پیدا کند. تحقیقاتی که انجام گرفته است با یافته‌های تحقیق جاری همسویی دارد، مثلاً Goodarzi و Shirazi (۲۸)، نشان دادند که تحریک جویی با رفتارهای پرخطر رانندگی همبستگی مثبت و معنی‌دار دارد. Burgess نشان داد کسانی که دارای تعداد تصادفات بیشتری هستند از لحاظ خصوصیات شخصیتی با دیگران تفاوت معنی‌دار دارند(۳۷). نتایج تحقیق Bagheyani-Moghadam و همکاران نشان داد که تیپ شخصیتی در تصادفات نقش مهمی دارد تا آنجا که تیپ A را یک عامل خطرساز در رانندگی معرفی کرده‌اند(۳۸). همسو با تحقیق حاضر Stoduto و Adlaf ، در پژوهش خویش دریافتند جوانانی که در حین مستی رانندگی می‌کنند گرایش بیشتری به انجام رفتارهای پرخطر دیگر در زندگی خود دارند(۳۹). Owsley و همکاران، نشان دادند که یکی از علل تصادفات می‌تواند، رفتارهای پرخطر، خشونت، عدم تجربه یا استعمال الکل باشد(۴۰). Dula و Ballard نیز دریافتند که رانندگان پرخاشگرتر رانندگی پرخطری داشته و تصادفات خطرناک بیشتری دارند(۴۱). نتیجه تحقیق Haghayegh و Oreizi(۱۶) نشان داد که بین پرخاشگری و رفتارهای رانندگی رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد. این نتیجه‌گیری در پژوهش Haghshenas و همکاران، نیز تکرار شد(۳۵).

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضرنشان دادکه رانندگی پدیده‌ای است که انسان را در شرایط خاص و ویژه‌ای قرار می‌دهد این شرایط، موجب می‌شود برخی رفتارهای مبتنی بر شخصیت راننده با وضوح و عینیت بیشتری آشکار شود. از سوی دیگر رانندگی، رفتاری اجتماعی است که گستره وسیعی از کنشهای شناختی، عاطفی و شخصیتی افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد؛ بنابراین افرادی که به رانندگی اقدام می‌کنند همواره نیازمند آگاهی از وضعیت روان شناختی خویش هستند، لذا توصیه‌ی این مقاله در راستای پیشنهاد برخی تحقیقات(۲۸،۳۸،۴۰)، این است که جهت اخذ گواهینامه، تمدید آن و حتی در فواصل زمانی منظم، ارزیابی‌های روان شناختی از رانندگان (شخصی یا عمومی) انجام گیرد و رانندگانی که بنا به صلاحدید، نیازمند آموزش یا مشاوره هستند(رانندگان پرخطر یا هجومی) به صورت حضوری یا غیرحضوری در برنامه‌های آموزشی ویژه قرارگرفته و با کسب نمره قبولی، مجوز رانندگی خود را حفظ کنند.

منابع

1- Bener A, Haigney D, Crundal D. ***Driving behavior stress error and violations on the road: a cross cultural comparison study***. International Conference on Traffic and Transport Psychology; UK: Nottingham;2004

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

2- Pakzad Moghadam H. ***Determine the role of traffic personnel in the amount of traffic the city of Yazd***. MSc[Thesis].Yazd: Ali Ibn Abi Talib, Faculty of Medicine; 1990.[Persian].

3- Murray C, Lapez A. ***Alternative projections of mortality and disability by cause 1990-2020, global burden of disease study***. Loncet; 1997; 349(9064): 1498-504.

4- Shafiee Moghaddam P. ***Instructions operational standards meet physical and mental health (medical eligibility) of driving license applicants***. Third Regional Conference of Traffic Management; 2004; Tehran, Iran.[Persian].

5- Yaghoobi H. ***The role of human factors in car accidents in Iran***. Andishe va Raftar 2001;(6):60- 67.[Persian]

6- Ozkan T, Lajunen T. ***A new addition to DBQ: positive driver behaviors scale***. Transportation Research Part F. 2005;8(4-5): 355- 68.

7- Reason L, Nanstead A, Strading S, Bayter J, Campbell K. ***Errors and violations: a real distinction***. Ergonomics 1990; 33: 1315-32.

8- Seif AA. ***Methods of educational measurement and evaluation***. Tehran: Dowran; 2003. [Persian]

9- Charles S, Cover MF, Shi M . ***Theories of personality***. Mashhad: Astan Quds: .1994.[Persian]

10- Jonah BA, Thiessen E, Au-Yeung E. ***Sensation seeking risky driving and behavioral adaptation***. Accident Analysis and Prevention 2001; 33(5):679-84.

11- Inversen H, Rundmo T. ***Personality, risk behavior and accident involvement among norwegian drivers***. Personality and Individual Diffrences, 2002; 33(8): 1251-63.

12- Amado S, Koyuncu M, Kacaroglu G. ***Evaluation of factors affecting safe driving: demographic factors, experience, personality and psycho-technical evaluation.*** Turkish Journal of Psychology. 2004; 19 (53): 45- 7.

13- Perry AR. ***Type A behavior pattern and motor vehicle drivers' behavior***. Percept Mot Skills Oct 1986; 63(2 Pt 2): 875-8.

14- Nabi H, Consoli SM, Chastang JF, Chiron M, Lafont S, Lagarde E. ***Type A behavior pattern, risky driving behaviors, and serious road traffic accidents:a prospective study of the GAZEL cohort***. Am J Epidemiol. 2005; 161(9): 864-70.

15- Lajunen T. ***Personality and accident liability are extraversion, neuroticism and psychotocosm related to traffic and occupational fatalities?*** Personality and Individual Differences. 2001;31(8): 1365-73.

16- Haghayegh A, Oreizi HR. ***Relation of aggression types according to Karen Horney's Theory with negative and positive driving behaviors and accidents***. Iranian J of Psychiatry and Clinical Psychology. 2009;15(1):81-5. [Persian]

17- Park C. ***Aggression: clinical- experimental***. New York: Harper;1999.

18- Deffenbacher JL, Deffenbacher DM, Lynch RS, Richards TL. ***Anger, aggression, and risky behavior: a comparison of high and low anger drivers***. Behavior Research and Therapy. 2003;4 (6): 701-18.

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

19- Sümer N. ***Personality and behavioral predictors of traffic accidents: testing a contextual mediated model***. Accident Analysis & Prevention. 2003;(35):949-64.

20- Chliaoutakis JE, Demakakos P, Tzamalouka G, Bakou VM, Koumaki M, Darviri C. ***Aggressive behavior while driving as predictor of self-reported car crashes***. Journal of Safety Research. 2002; 33 (4): 431-43.

21- Dwek L***. In search of mood- dependent retrieval***. Journal of Social Behavior, 2000 ;17(4) :121-41.

22- Park C, SlabyA. ***Cognitive therapy and emotional disorders***. New Yok : International W, Press. 2000.

23- Jessor R. ***Risky driving and adolescent problem behavior: an extension of problem-behavior theory***. Alcohol Drugs and Driving. 1987;3(3):1-11.

24- Blows S, Ameratunga S, Ivers R, Q Kai Lo S, Norton R. ***Risky driving habits and motor vehicle driver injury***. Accident Analysis & Prevention. 2005; 37(4): 619-24.

25- Stradeling SG, Meadows ML. ***Highway code and aggressive violations in UK drivers.*** Global Web Confrence on Aggressive Driving Issues; Canada: 2000.

26- Lajunen T, Parker D, Summala H. ***The Manchester driver behavior questionnaire: a cross-cultural study***. Accident Analysis and Prevention. 2004;(36):231-38.

27-Blows S, Ameratunga S, Ivers RQ, Kai Lo S , Norton R, ***Risky driving habits and motor vehicle driver injury***. Accident Analysis & Prevention. 2005 ;37 (4) :619-24.

28- Goodarzi MA, Shirazi M. ***The relationship between excitement seeking and dangerous driving behavior***. Psychology Magazine. 2006;9:34-9.[Persian]

29- Fredman M, Rosenman RH. ***Type A behavior and your heart***. McGraw-Hill; 1974

30- Rosenman RH, Cheseney MA. ***Stress; type A behavior and coronary diseases***. Free Press; 1982

31- Zahedi Far S, Najarian B, Shokr Kon H. ***Construction and validity for measuring aggression troubleshooting***. Journal of Psychology and Educational Sciences. 1998.(1-2): 73-102.[Persian]

32- Goldberg DP, Hillier VF. ***A scaled version of general health questionnaire***. Psychological Icine 1992; (9):131-45.

33- Noor Bala AA, Bagheri Yazdi A, Yasmy MT. ***Mental health status in people 15 years and older in the Islamic Republic of Iran in 1378***. Hakim Research Journal. 2000.5(1):1-10.[Persian]

34- Williams P, Goldberg D, Mari J. ***The validity of GHQ questionnaire***. Soc Psychiatry.1987; 21:15.

35- Haghshenas H, Hosseini M, Jamshidi M, Azizi HR. ***The relationship between personality characteristics and driving behavior in the city of Shiraz***. Hakim Research Journal. 2006. 11 (3):47-54.[Persian]

36- Pal U, Torbjorn R. ***Personality, attitudes and risk perception as predictors of risky driving behavior among young drivers***. Safety Science. 2003;41(5):427-43.

37- Burgess C. ***Why do people drive?***. Association of Industry Road Safety Officers (AIRSO) 2002 ;188-9.

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]

38- Baqyany Moghaddam MH, Halvany Ehrampvsh MH. ***Rated personality and status in the motorcyclists traumatic event city of Yazd, 138***3. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2004; 16(51st):69-74.[Persian]

39- Stoduto G, Adlaf EMA. ***Typology of adolescent drinking-drivers***. Journal of Child & Adolescent Substance Abuse. 2001;10(3):43-58

40- Owsley C, McGwin G, McNeal SF. ***Impact of impulsiveness, venturesomeness, and empathy on driving by older adults***. Journal of safety Research.2003; 34: 353-359.

41- Dula CS, Ballard ME. ***Development and evaluation of a measure of dangerous, aggressive, negative emotional, and risky driving***. Journal of Applied Social Psychology.2006;33(2):263-82

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-26]